

Conjunt de fitxes
temàtiques del territori

Patrimoni Local: Masies i Vida Rural

Aquest conjunt d'activitats convida a descobrir el patrimoni rural del municipi a través de les masies, com a símbol de vida comunitària i organització del territori. Les primeres propostes ajuden a reconèixer diferents tipus de masies, observar-ne imatges reals del poble i situar-les en el territori mitjançant mapes i plànols. També es proposa identificar quines masies hi ha a prop de casa i quines són les més conegudes del municipi.

A partir d'aquesta base, es reflexiona sobre com eren les masies i la vida rural: les estances interiors, els objectes d'ús quotidià i els canvis al llarg del temps, incloent-hi la tecnologia, com els rellotges solars i la seva evolució fins als rellotges intel·ligents. Les activitats creatives inclouen la construcció d'un diorama, la creació d'una veleta i trencaclosques amb imatges de Can Cortès. També es proposa acolorir elements arquitectònics destacats, com la finestra de Can Cladelles.

Aquest material facilita una mirada educativa al passat rural, afavorint la connexió amb l'entorn i la comprensió de les transformacions al llarg del temps.

Guia d'activitats del projecte socioeducatiu «El dimoni i les pedres» - Segona edició (2025)

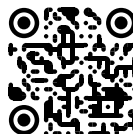
Autora: Paloma Valdivia Vizarreta @hurukuta

Correcció i revisió: Laura Carbonero Sánchez i Verónica Valcarce de Veer

Publicació: Ajuntament de Palau-solità i Plegamans

Disseny gràfic i maquetació: Silvia Calavera

Primera edició: 2020

ÍNDEX D'ACTIVITATS

S1	El trencaclosques de Can Cortès	3
C1	El trencaclosques de Can Cladelles	4
M1	Tipus de masies	5
M2	Tipus de masies de Palau-solità i Plegamans	6
S4	Parts d'una masia	7
S5	Què hi ha dins d'una masia?	9
M5	Mapa de les masies	11
M6	Masies veïnes	13
S2	Fem un penell	14
S3	Una masia en un diorama	17
C4	La finestra de Can Cladelles	19
M3	Coneguem diferents tipus de rellotges	20
M7	Els rellotges	23

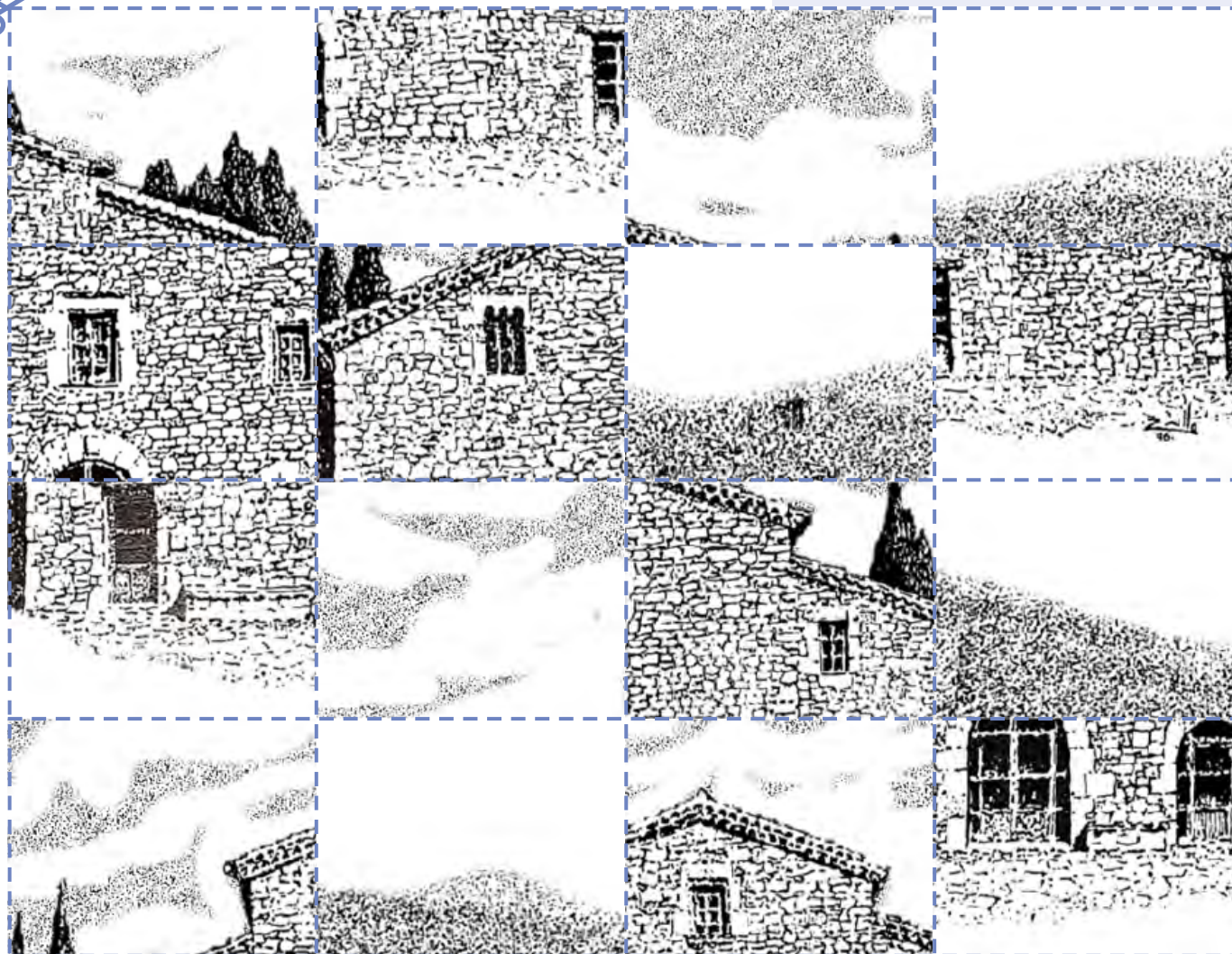
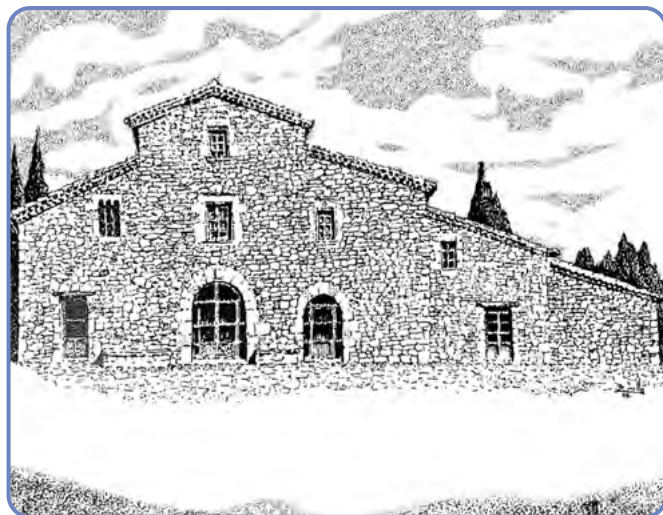
Aquest document està disponible a Internet de forma resumida i amb l'opció de descarregar el text completa: <https://ddd.uab.cat/record/317819>

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el suport financer de BiblioLab, programa de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona, la col·laboració de l'Ajuntament de Palau-solità i Plegamans, dins del Conveni entre l'Ajuntament de Palau-solità i Plegamans i la Universitat Autònoma de Barcelona.

El trencaclosques de Can Cortès

Instruccions per fer el trencaclosques.
 Agafa unes tisores i retalla amb cura totes les peces del trencaclosques. Per ajudar-te, pots fer servir el model de l'esquerra com a guia per col·locar les peces en l'ordre correcte.
 Quan les tinguis ben col·locades, fes servir cola per enganxar cada peça al seu lloc a un altra pàgina.

Escaneja el codi QR per a conèixer millor aquest espai.

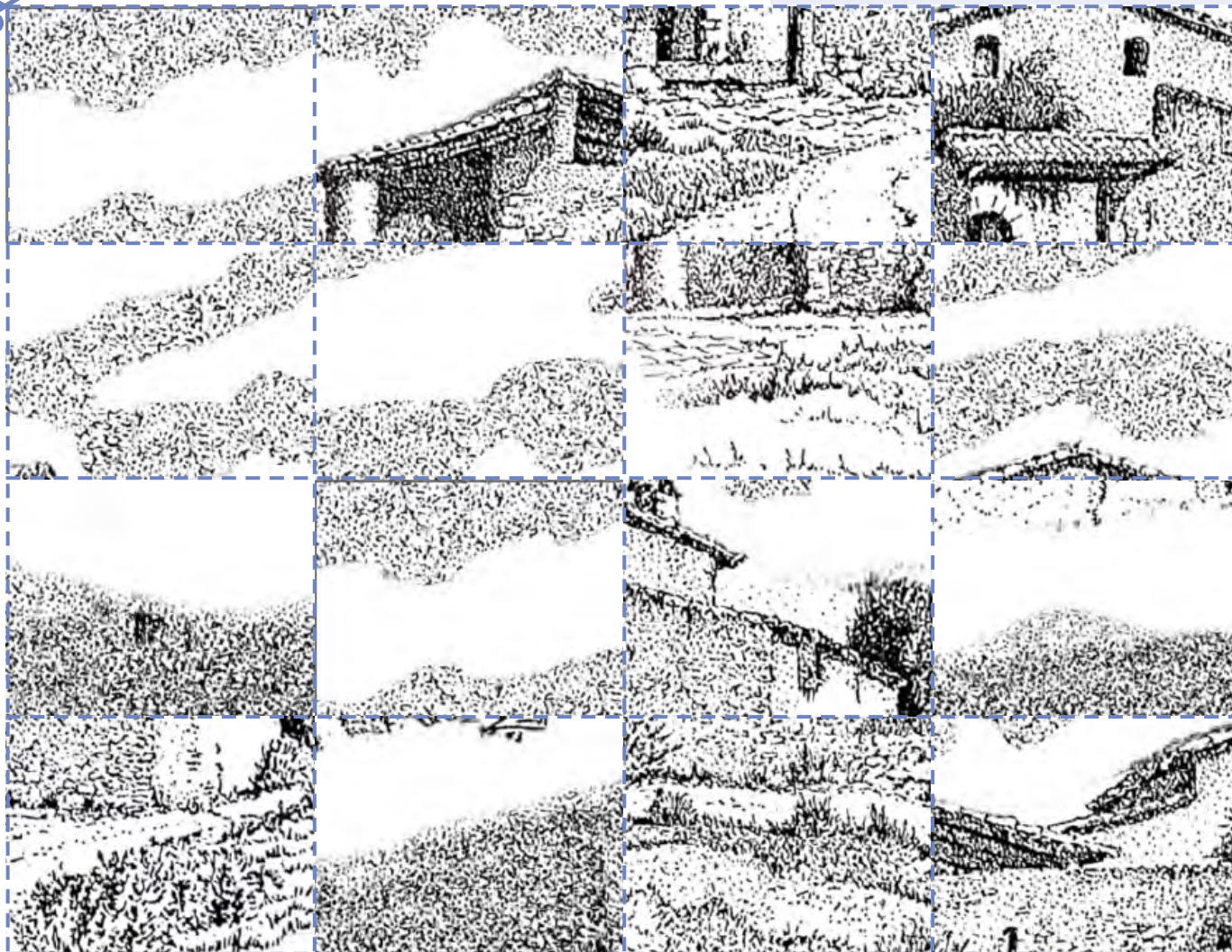
El trencaclosques de Can Cladelles

Instruccions per fer el trencaclosques.

Agafe unes tisores i retalla amb cura totes les peces del trencaclosques. Per ajudar-te, pots fer servir el model de l'esquerra com a guia per col·locar les peces en l'ordre correcte.

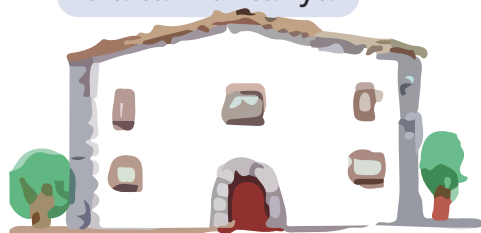
Quan les tinguis ben col·locades, fes servir cola per enganxar cada peça al seu lloc a una altra pàgina.

Escaneja el codi QR per a conèixer millor aquest espai.

Tipus de masies

Masies petites o d'alta muntanya

Amb la coberta que desaigua a la façana posterior. Les més senzilles.

Masies basilicals

Tenen dos cossos laterals i un de central més elevat.

Masies grans o cases pairals

Amb un aspecte més senyorial. Tenen galeries amb porxos i la coberta està construïda a quatre vessants.

Masies amb torre

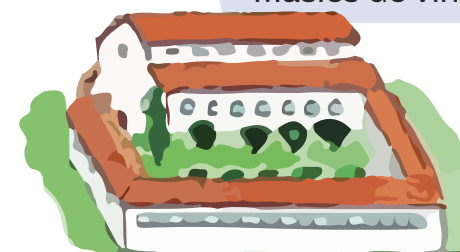

Típiques de les zones de costa, la torre servia per vigilar els atacs dels pirates.

Masies mitjanes o comunes

Són amb coberta de dos vessants, però en aquest cas que desaigien a les façanes laterals.

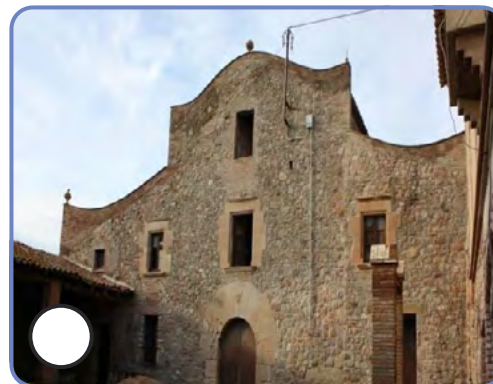
Masies colonials

Amb rics acabats i ornamentació exterior, inspirades en models de construccions portades d'Amèrica.

Masies de vinya

A més del immoble principal, tenen altres edificis complementaris al voltant d'un pati central.

Tipus de masies de Palau-solità i Plegamans

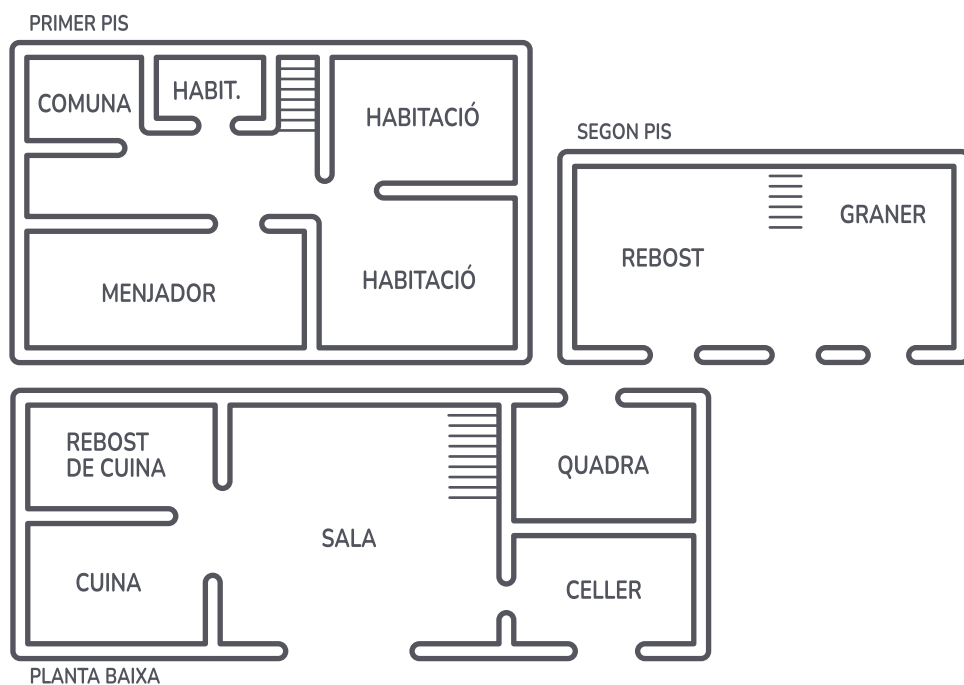
Aquestes fotos són de masies de Palau-solità i Plegamans. Heu d'identificar quin tipus de masies són. Per fer-ho, llegiu la llista que teniu més avall i escriviu el número que correspon a cada imatge.

- ① Masies amb torre ② Masies mitjanes o comunes ③ Masies grans o cases pairals ④ Masies petites o d'alta muntanya

Parts d'una masia

Trobeu les parts de la masia en els mots encreuats.

H O R T A C U I N A
 U R C E L L E R T S
 M E N J A D O R P A
 O B A Q U A D R A L
 M O C H I M E N L A
 E S V E S T A B L E
 O T C O M U N A E S
 R H A B I T A C I O

Parts d'una masia

Observeu la masia i empleneu els rectangles buits amb aquestes paraules:

HORT
QUADRA

ABEURADOR
PEDRÍS

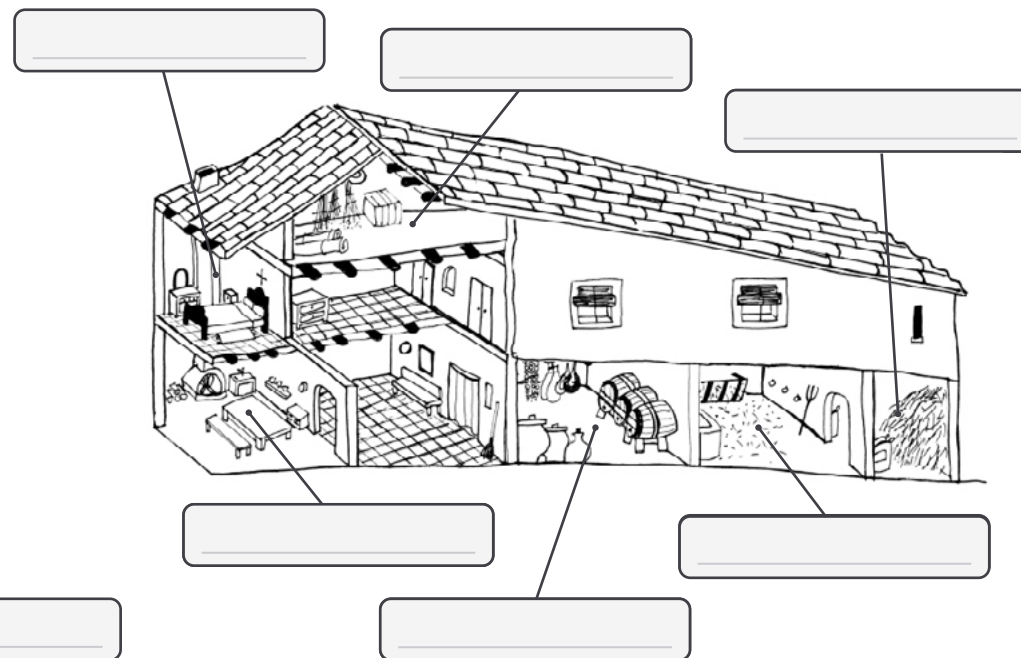
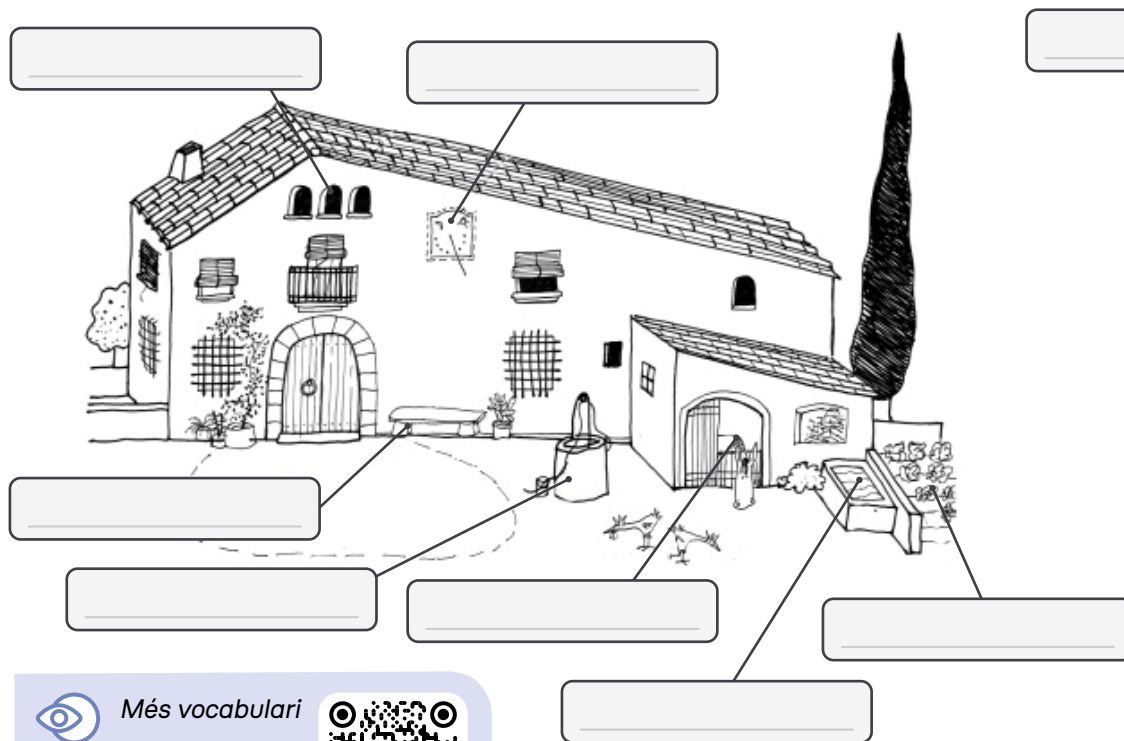
POU
GOLFES

RELLOTGE DE SOL

DORMITORI
GOLFES

ESTABLE
PALLER

CUINA/MENJADOR
REBOST/CELLER

Més vocabulari

Font imatges: <http://www.catimenu.com/masias.htm>

Què hi ha dins d'una masia?

Quins són els noms d'aquests objectes i a quina part de la masia els podem trobar?

- ① _____
- ② _____
- ③ _____
- ④ _____
- ⑤ _____
- ⑥ _____
- ⑦ _____

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

Què hi ha dins d'una masia?

La major part de les masies produïen gairebé tot el que els calia per viure i venien al mercat el que els sobrava. Gràcies als diners que guanyaven, podien comprar el que els feia falta. Amb el pas del temps, moltes masies van començar a conrear productes només per vendre'ls al mercat i es van enriquir força. Un exemple d'això és la producció de vi.

Indica a quin espai de les masies es poden trobar aquests objectes.

① _____ _____ _____	② _____ _____ _____	③ _____ _____ _____
④ _____ _____ _____	⑤ _____ _____ _____	⑥ _____ _____ _____
⑦ _____ _____ _____	⑧ _____ _____ _____	⑨ _____ _____ _____
⑩ _____ _____ _____	⑪ _____ _____ _____	

Mapa de les masies

Indiqueu les coordenades en què es troben les següents masies. Us ajudarà el plànol dels primers assentaments urbans de Palau-solità i Plegamans.

CA L'ABUNDÀNCIES →

CAN PUIGRIOL →

CAN N'ARIMON →

CAN CAPELLA →

CAN BURGUÈS →

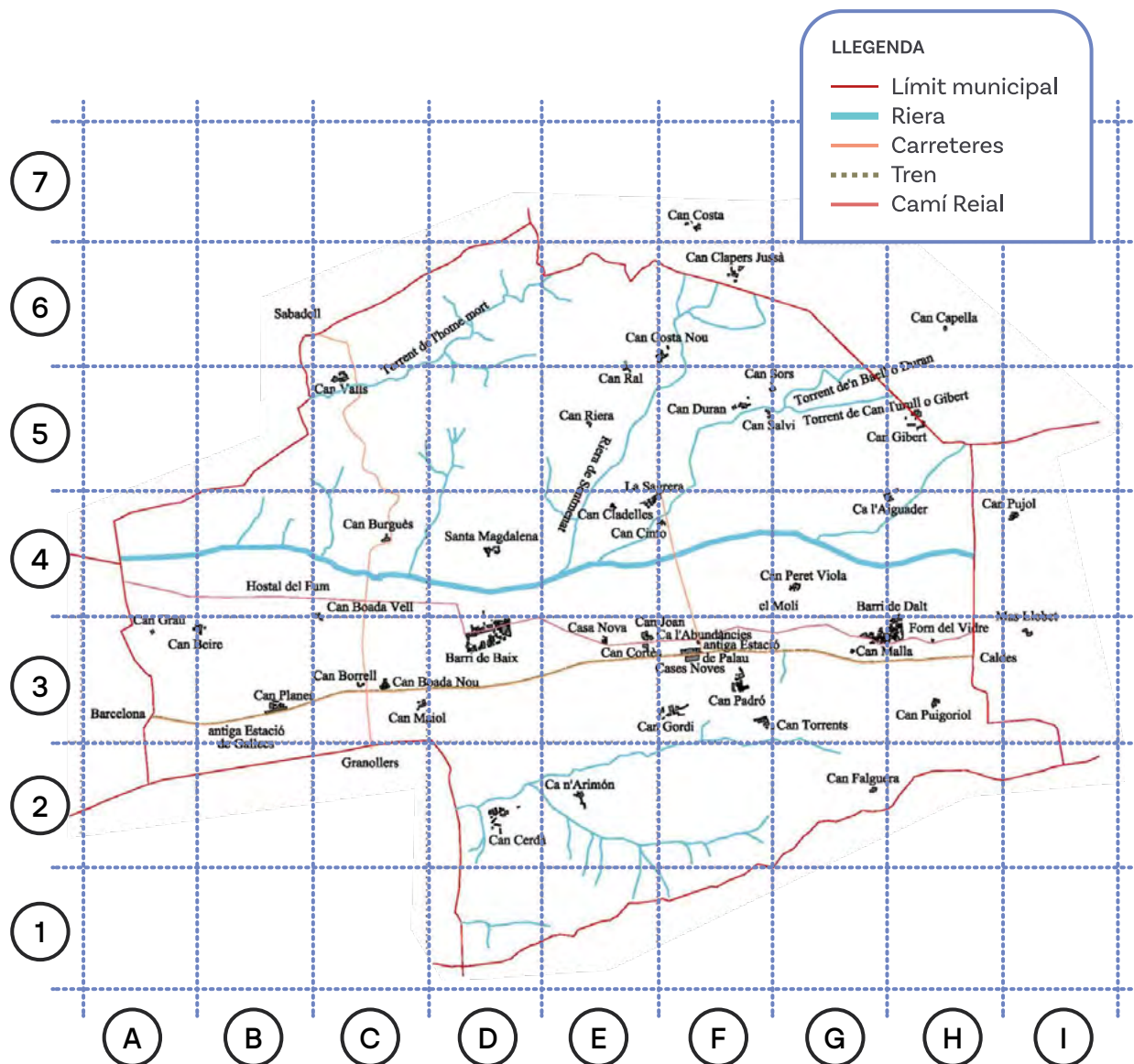
CAN GRAU →

CAN GORDI →

CAN JOAN →

CAN CORTÈS →

CAN RAL →

Mapa de les masies

Descobriu el nom de les masies a partir de les coordenades anteriors.

Escriviu el nom de les masies pròximes a casa vostra i indiqueu quin tipus de masies són.

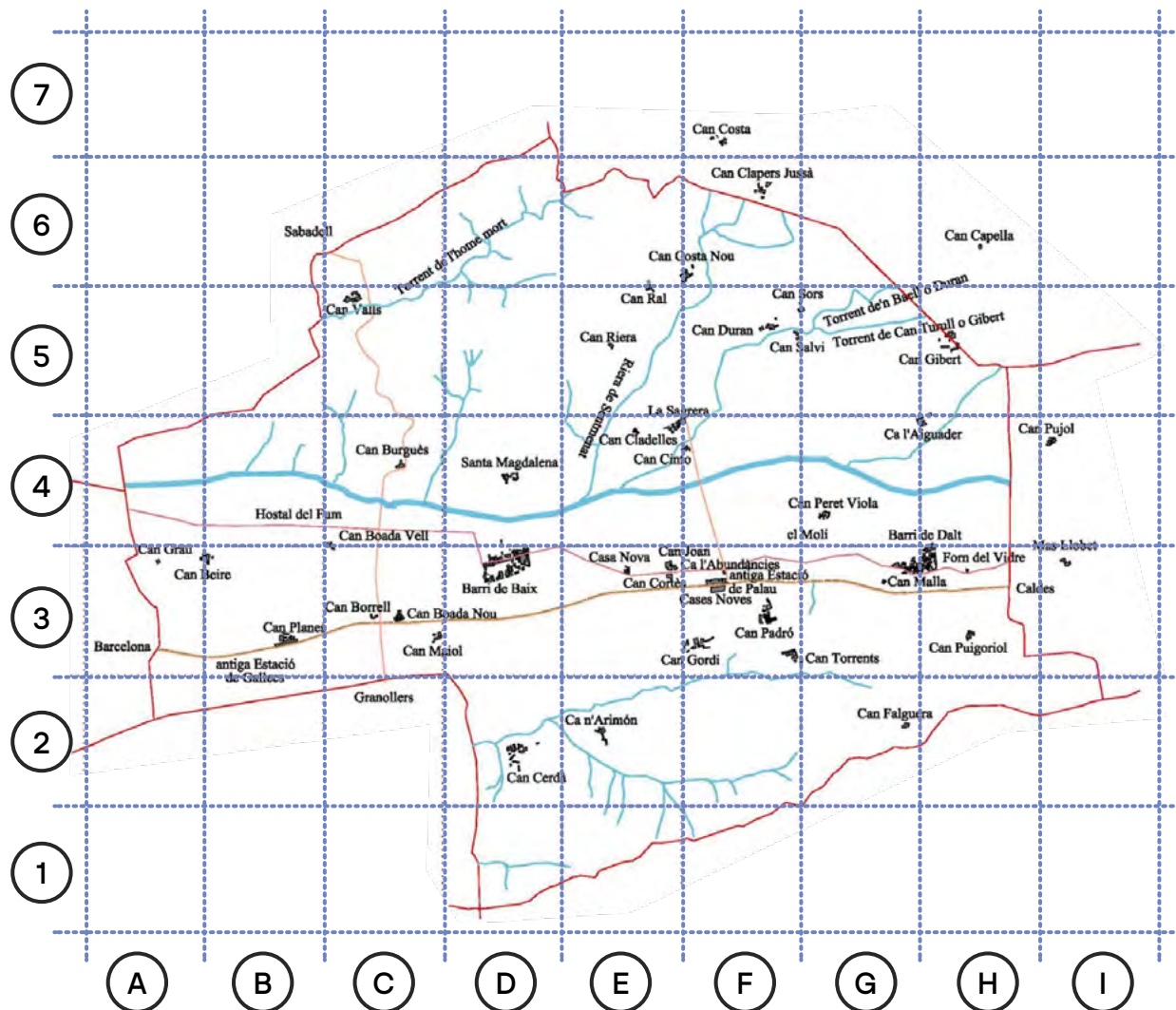

12

Masies veïnes

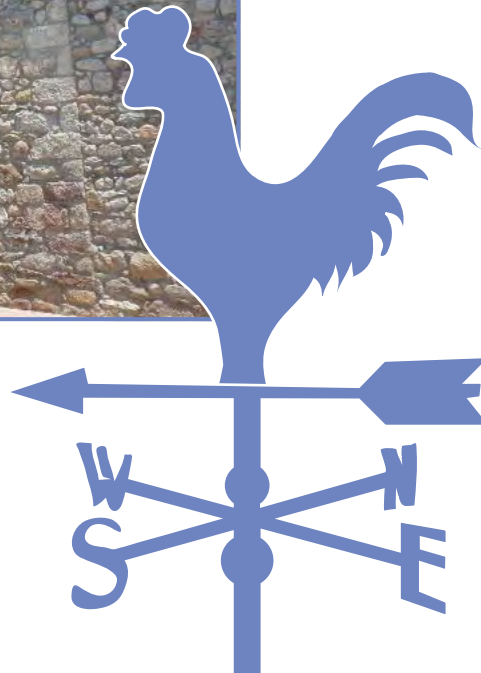

Localitzeu al mapa el quadrant on està situat el vostre habitatge i pinteu-lo. Identifiqueu al mapa les masies pròximes a casa vostra.

13

Fem un penell

Un penell és un instrument que ajuda a determinar la direcció del vent i a predir el temps. És un dels instruments de previsió meteorològica més antics que hi ha, i dels més simples que s'han inventat.

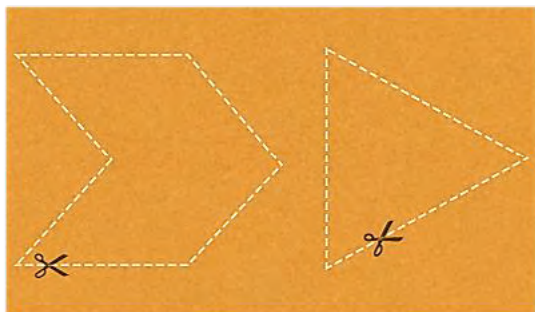
És molt senzill fer-ne un. La major part dels materials els podem trobar a casa.

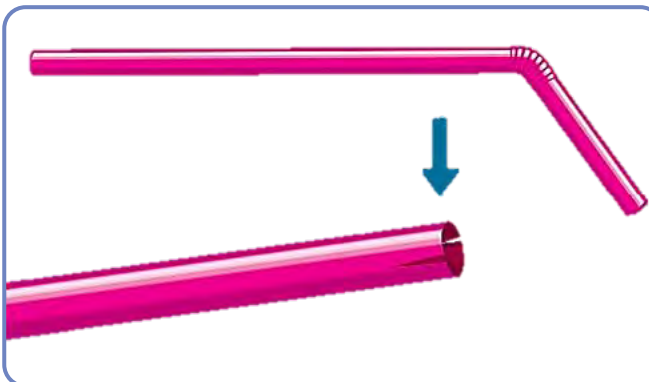
MATERIALS:

- Una palleta per beure
- Un llapis amb una goma d'esborrar
- Cartolina
- Unes tisores
- Una agulla
- Una capsa o un got de paper

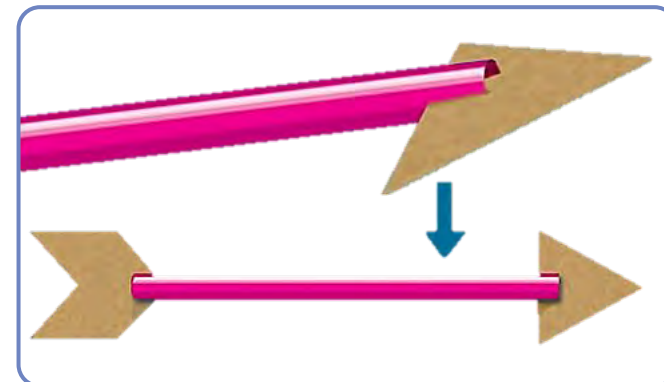
Fem un penell

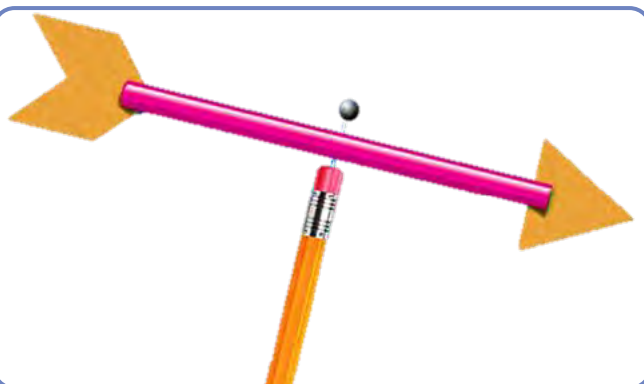
1. Pren la cartolina i dibuixa-hi el cap i la cua del penell. Retalla aquestes parts.

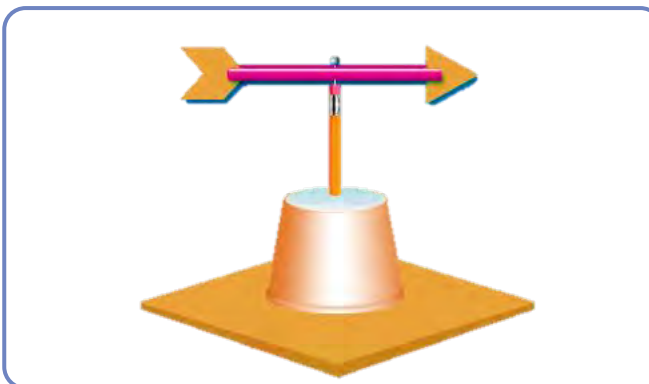
2. Agafa la palleta i fes-hi petits talls a cada extrem.

3. Insereix el cap i la cua del teu penell als talls fets a la palleta.

4. Fes un forat al centre de la palleta amb l'agulla i introdueix-la a la goma del llapis. Abans de continuar, assegura't que la palleta giri suauement perquè pugui assenyalar els quatre punts cardinals.

5. Busca una base per fixa-hi el llapis, com un got de paper col·locat cap per avall. Col·loca el penell a l'exterior. Pensa que alguns penells tenen, a més a més, els punts cardinals marcats per ajudar a determinar en quina direcció bufa el vent.

Si no tenim aquestes fletxes de direcció, s'ha de fer servir una brúixola.

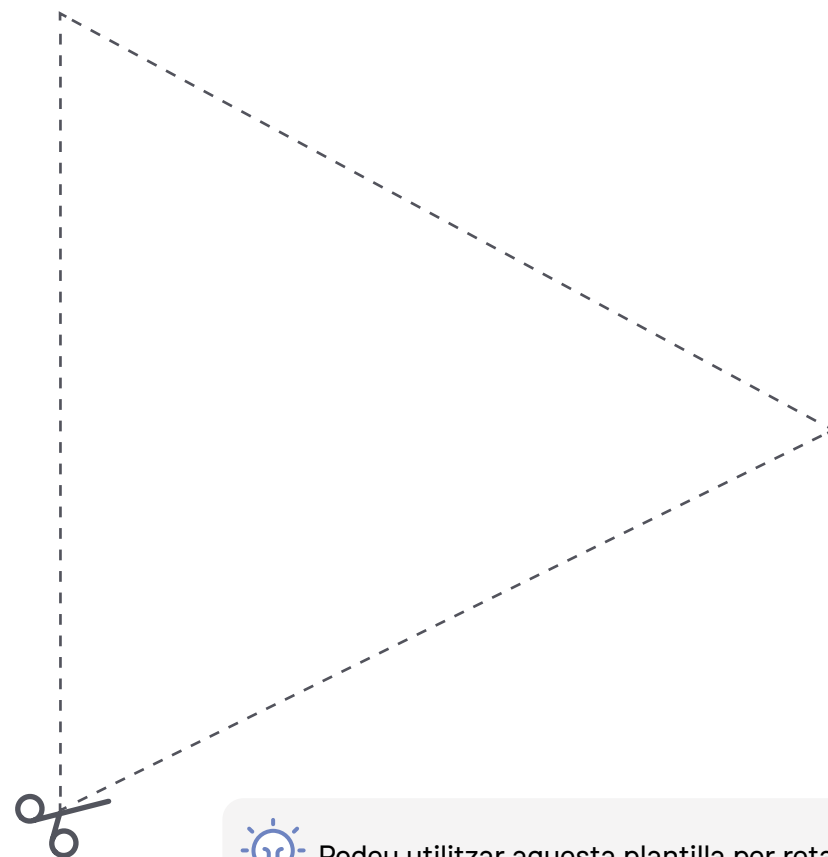
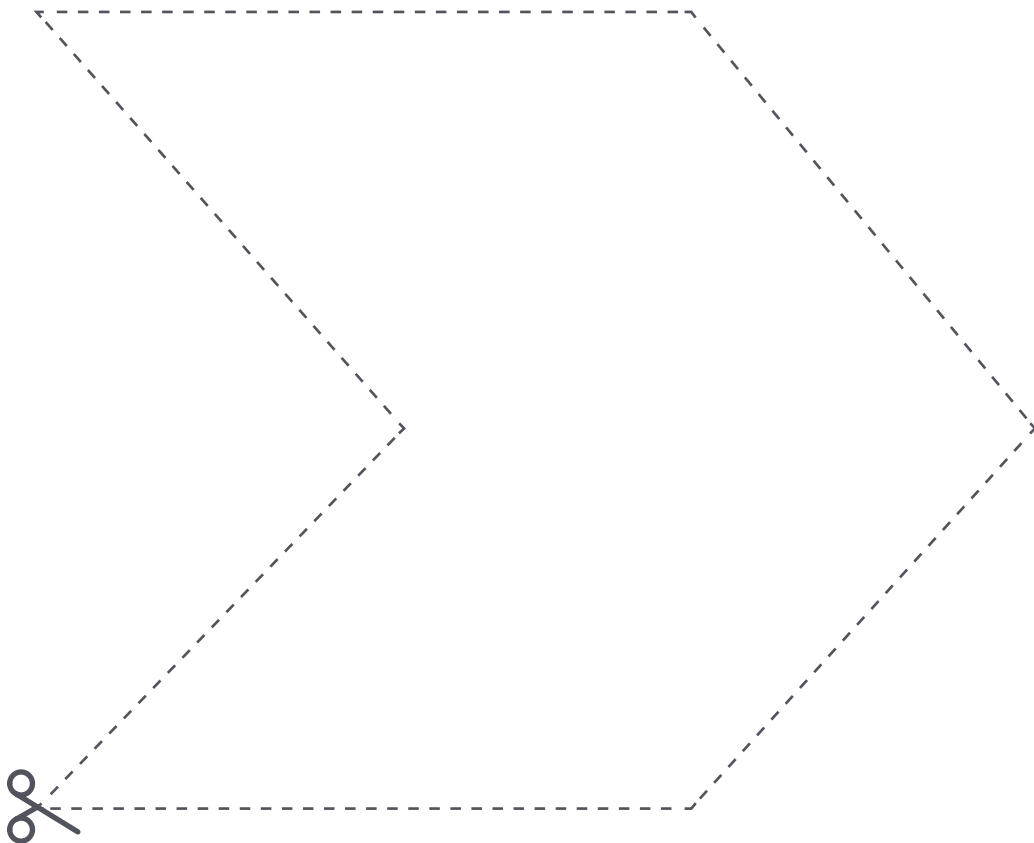
Hi ha telèfons mòbils que en tenen, de brúixola!

Més informació sobre els penells

Fem un penell

16

Podeu utilitzar aquesta plantilla per retallar les formes del pas 1.

Una masia en un diorama

1. Selecciona la part de la masia que vols representar, cal fer una petita recerca. Una mica d'estudi farà més comprensible el camí de la creació!

2. Una manera fàcil de fer el teu diorama és utilitzar una capsa de sabates, com la de la imatge.

3. Com pots veure, la tècnica per fer-ho a partir d'una capsa de sabates és senzilla i crea un "efecte escènic" que crida l'atenció de l'espectador cap al diorama.

4. Per donar profunditat al teu projecte, crea un fons. Pots fer un escenari en una cartolina blanca (és una mica més gruixut que el paper normal, però no tant com el cartró). Mesura'l perquè s'adhereixi a la part posterior de la capsa quan estigui lleugerament inclinat. Això amagarà els racons de la capsa i crearà la il·lusió de profunditat.

5. Pots utilitzar diversos materials i aconseguir una miniatura de la part de la masia.

6. Fes servir el que correspondria al terra de la capsa de sabates per fer el primer pla del teu diorama. També pots enganxar objectes a les parets i al sostre.

7. Pots utilitzar material que tinguis a casa o al jardí, també pots dibuixar, pintar o imprimir imatges.

Escriu una fitxa amb el títol, el teu nom, la descripció del lloc i els personatges. Utilitza com a màxim 150 paraules.

17

Una masia en un diorama

Cada persona avalua tres companys o companyes. Es poden atorgar fins a tres punts en cada pregunta. Després sumeu els resultats i lliureu la graella amb la puntuació a l'autor o l'autora de cada diorama, que farà la suma final de tots els punts rebuts.

PUNTUACIÓ DE L'AL 3

CRITERIS	PREGUNTES	
Recerca	S'ha investigat prou per crear el diorama?	☐
	S'han tingut en compte els possibles testimonis?	☐
Materials	S'han reutilitzat materials de casa o de jardí?	☐
	És un diorama tridimensional?	☐
	Els materials cobreixen totes les parts de la capsa de sabates?	☐
	S'han cuidat els acabats?	☐
Creativitat i aparença	S'ha estat minuciós amb els detalls?	☐
	Es representen persones en acció?	☐
	Mostra evidències d'un treball curós i d'haver-hi dedicat temps?	☐
Fitxa informació	Inclou una fitxa d'informació resumida?	☐
	La fitxa compleix amb l'extensió permesa?	☐
	Hi consta el títol i el nom de l'autor o l'autora?	☐
	El resum descriu el lloc i els personatges?	☐
	En el resum s'explica per què es va triar aquesta escena en particular?	☐

18

Graella amb els criteris per avaluar el diorama

La finestra de Can Cladelles

Aquests detalls de la finestra de Can Cladelles són obra de Manuel Zorrilla i Giné (Palau-solità i Plegamans, 1928-2017). L'artista, professor de l'escola Folch i Torres, va estar molt vinculat a entitats associatives de la vila, com ara els Quatre Pins o l'Associació de Pessebristes, entre d'altres.

La seva manera particular de crear aquests detalls es coneix com a tècnica artística del puntillisme, que consisteix a fer una obra mitjançant l'ús de punts diminuts.

T'animem a aplicar la tècnica del puntillisme?

Inspira't en algun detall de casa teva!

Detall escultòric de la part esquerra de la finestra

Detall escultòric de la part dreta de la finestra

Els codis QR et permetran conèixer més coses sobre la vida d'aquest autor.

Coneguem diferents tipus de rellotges

Molts edificis del nostre poble tenien o tenen un rellotge de sol. La manera de mesurar el temps ha anat canviant. El rellotge ha evolucionat gràcies a les tecnologies. A continuació es descriuen els sis canvis més importants que ha experimentat.

Els egipcis van ser dels primers pobles a organitzar el temps de manera semblant a com el coneixem actualment, tot i que al llarg de la història han existit altres formes de mesurar-lo. Un dels seus sistemes era un simple sòcol de pedra amb una barra vertical i unes marques graduades. El sol, en el seu recorregut pel cel al llarg del dia i de l'any, projectava una ombra sobre aquestes graduacions. L'ombra avançava lentament i permetia conèixer l'hora. Tot i que era molt més gran que un rellotge de polsera, aquest dispositiu era eficaç i completament silenciós.

Inventat a Suïssa, era mecànic. Perquè funcionés, se li havia de donar corda amb una clau situada al darrere. Aquesta clau tensava i aflixava una molla, que feia moure tot un sistema de rodets dentades.

Les rodets feien avançar les agulles al llarg de les hores i els minuts. Petit, rodó i elegant, el solien dur els senyors a la butxaca petita de l'armilla.

El primer rellotge d'aquest tipus el va crear Louis Cartier a França l'any 1904 per a l'aviador Santos Dumont. Es duu al canell, i així, amb un simple gest, tenim l'hora a la vista.

És un rellotge mecànic i automàtic: es carrega gràcies als moviments del canell de qui el porta. Aquestes sacsejades activen uns mecanismes interns que tensen la molla i proporcionen l'energia necessària per fer-lo funcionar.

Va ser el primer rellotge petit i autònom, capaç de continuar funcionant només amb el moviment diari de la persona.

Recomanació d'un llibre que hi ha a la Xarxa de Biblioteques: El progrés no s'atura mai, de Pascal Hédelin i Felix Rousseau

Coneguem diferents tipus de rellotges

Molts edificis del nostre poble tenien o tenen un rellotge de sol. La manera de mesurar el temps ha anat canviant. El rellotge ha evolucionat gràcies a les tecnologies. A continuació es descriuen els sis canvis més importants que ha experimentat.

En aquest rellotge japonès, una pila diminuta proporciona l'energia elèctrica perquè funcioni. Aquesta pila fa vibrar un petitíssim fragment de quars, un mineral molt dur.

Com que es mou de manera molt regular, el quars actua sobre el mecanisme constantment. El resultat és un rellotge molt precís, no es retarda més d'un segon cada tres anys, i encara n'hi ha.

Ideat als Estats Units, ja no indica l'hora amb l'ajuda d'agulles, sinó a partir de xifres. Amb una pantalla plana, la visualització es fa gràcies a cristalls líquids.

Aquests fragments de roca, sòlids i líquids, es desplacen sota l'acció d'un corrent elèctric. És un sistema que gasta força electricitat, però que permet saber i veure l'hora molt fàcilment.

Creat als Estats Units, connectat a Internet o a un smartphone és un miniordinador. A més de dir-nos l'hora, ens permet navegar per pàgines web, consultar el correu electrònic, accedir a les xarxes socials, mesurar el rendiment esportiu o controlar l'estat de salut.

El seu punt feble és la bateria, que es descarrega molt ràpidament.

Recomanació d'un llibre que hi ha a la Xarxa de Biblioteques: *El progrés no s'atura mai*, de Pascal Hédelin i Felix Rousseau

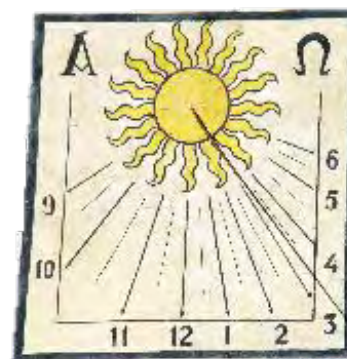

Coneguem diferents tipus de rellotges

Indiqueu el número corresponent a cada rellotge dintre de cada.

① RELLOTGE DE BUTXACA	② RELLOTGE DE QUARS
③ RELLOTGE DE POLSERA	④ RELLOTGE DE SOL
⑤ RELLOTGE INTELLIGENT	⑥ RELLOTGE DIGITAL

22

Els rellotges

Origen

- A.** Els primers que van organitzar el temps com el coneixem fins ara van ser els egipcis.
- B.** Inventat a Suïssa, era mecànic.
- C.** El primer el va crear Louis Cartier a França el 1904 per a l'aviador Santos Dumont.
- D.** És un rellotge japonès.
- E.** Ideat als Estats Units.
- F.** Creat als Estats Units.

Funcionament

- G.** Perquè funcionés, se li havia de donar corda amb una clau situada al darrere. Aquesta clau tensava i afloixava una molla, que feia moure tot un sistema de rodets dentades. Les rodets feien avançar les agulles al llarg de les hores i els minuts.
- H.** Ja no indica l'hora amb l'ajuda d'agulles, sinó amb xifres. Amb una pantalla plana, la visualització és possible gràcies a cristalls líquids. Aquests fragments de roca, sòlids i líquids, es desplacen sota l'acció d'un corrent elèctric.
- I.** Es duu al canell. D'aquesta manera, amb un simple gest tenim l'hora a la vista. Mecànic i automàtic, es dona corda tot sol gràcies als moviments del canell de qui el porta. Aquestes sacsejades activen un seguit de mecanismes que tensen la molla i que proporcionen l'energia necessària per fer funcionar el rellotge.
- J.** Una pila diminuta proporciona l'energia elèctrica perquè funcioni. Aquesta pila fa vibrar un petitíssim fragment de quars, un mineral molt dur. Com que es mou de manera molt regular, el quars actua sobre el mecanisme constantment.

K. Era un simple sòcol de pedra que sostenia una barra vertical i unes graduacions. El sol, quan es desplaçava pel cel en el transcurs del dia i de l'any, hi projectava una ombra que avançava a poc a poc sobre les graduacions, que indicaven les diferents hores.

L. Connectat a Internet o a un smartphone és un miniordinador. A més d'indicar l'hora, ens permet navegar per pàgines web, consultar el correu electrònic, accedir a les xarxes socials, mesurar el rendiment esportiu o controlar l'estat de salut.

Avantatges o inconvenients

- M.** El seu punt feble és la bateria, que es descarrega molt ràpidament.
- N.** Petit, rodó i elegant, el solien dur els senyors a la butxaca petita de l'armilla.
- O.** Un sistema que gasta força electricitat, però que permet saber i veure l'hora molt fàcilment.
- P.** És el primer rellotge autònom i petit.
- Q.** És un rellotge molt precís i, a la seva època, no s'endarreriria més d'un segon cada tres anys.
- R.** Era més voluminós que un rellotge de polsera, però eficaç i absolutament silenciós.

23

Els rellotges

Després de llegir el text de la pàgina anterior, escriviu tres lletres (des de la A fins a la R) al costat dels dibuixos: identifiqueu l'origen, el funcionament i els avantatges o inconvenients de cada rellotge, i indiqueu les lletres corresponents a cada cas.

24